

Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστιν προσωπολήπτῃς ὁ θεός

Mackan Andersson
2017-08-06

Rev 1

Innehåll

Inledning.....	3
Arbetets struktur i en Systematiskt Teologisk och en Exegetisk del.....	3
Avgränsning och val av Bibeltexter	4
Systematisk teologi – några utgångspunkter	5
Problemet med Lagens ställning för Kristna	5
Lagens bud mot (manlig) homosexualitet.....	6
Skapelseberättelsen som heteronormativ?	6
Gudsbild – Mångfald eller monolitisk skapelse?.....	7
Systematisk teologi - några slutsatser.....	8
Exegetiskt arbete.....	9
Urval av texter	9
Exeges av 1 Mos 1:27 samt Matt 19:1-12	10
Jesus förklarar här innehållet i och uppkomsten av 5 Mos kap 23-24.....	11
Exeges av 1 Mos 19:1-9, berättelsen om Sodom	13
Exeges av Rom 1:26-27.....	14
Språklig exeges samt exeges av 1 Kor 6:9, 1 Tim 1:10	15
1 Kor 6:9 – fallet som visar att "porneo" inte är homosexualitet	17
Sammanfattande avslutning	17
Den viktiga poängen om människosyn och bemötande	18

Inledning

Jag har valt att skriva den här texten inför årets Pridevecka (Malmö Pride 2017).

Det är en slags credo, ett teologiskt bokslut var jag står när det gäller frågor rörande sexuell identitet och könsidentitet. Delar av arbetet är välkänt för trogna (blogg-)läsare. Men den här texten är en syntes och en sammanfattning av flera kortare bloggtexter. I förekommande fall dessutom kompletterade med källhänvisningar och noter.

Arbetet innehåller i andra delar en presentation av mitt personliga processande fram till en koherent teologi. I många av mina tidigare texter har jag presenterat teologiska, främst exegetiska, skäl till varför mina meningsmotståndare har fel. Jag tar inte, på något sätt, avstånd från detta nu. Men jag väljer att också något mer än skissartat presentera min egen nuvarande hållning.

För det tredje skrivs detta arbete med en förhoppning av en uppryckning i det teologiska hantverket i den här diskursen. Alltför ofta tillåter sig "teologer" att använda helt andra metoder och verktyg i just de här frågorna än vilken annan fråga som helst. (Därför "teologer" inom citationstecken, därför att de i just de här frågorna överger det teologiska hantverket). Det rör sig ofta om att bygga lära på enskilda verser eller delar av verser, ryckta ur sitt sammanhang. Det är ofta utan att ens göra de mest grundläggande kontrollerna kring vem textens författare eller mottagare är och därmed syfte. Oftare sysslar man på det sättet med eisegetik – att läsa in sin egen uppfattning – än exegetik.

Om den här texten hjälper någon av mina meningsmotståndare att faktiskt forma en sammanhängande teologi, riktiga argument och en renhårig exegetik i dessa frågor har den tjänat ett gott syfte.

Arbetets struktur i en Systematiskt Teologisk och en Exegetisk del

När man närmar sig ett teologiskt problem så kan det förefalla som om olika texter i ett ämne motsäger varandra. Exegetiken kan ge ett svar på *varför* (ibland), medan den Systematiska teologin kan ge svar på *"Hur kan vi hantera det, då?"*

Till Exegetiken räknas verktyg som Litteraturvetenskap (kunskap om texternas tillkomst, texternas mottagare, texternas författare eller redaktörer i de fall man kan säga något om dem, etc),¹ Språklig exegetik (alltså vad enskilda ord, uttryck och språkliga konstruktioner i grundspråken kan betyda), men också saker som hermeneutik (alltså tolkning) och så vidare. Själva ordet exegetik betyder egentligen "utläggning" och handlar om att förstå de olika *texterna*, i sitt sammanhang.

---

¹ De här verktygen brukar heta något som slutar på "-kritik". Ett exempel kan vara "Redaktionskritik", ett verktyg för att se hur en texts olika delar (olika händelser i evangelierna, exempelvis) hänger ihop och har sammanfogats till *en* del. Se gärna Lukasevangeliets inledning för referens.

Inom Systematisk teologi används i stället verktyg som filosofi (ofta speciellt religionsfilosofi), kyrkohistoria (numera vanligen kallat "historisk teologi"), dogmatik (alltså egentligen att sammanfatta vår tro i trossatser) och så vidare.

Det är naturligtvis inte vattentäta skott mellan dessa två discipliner, men det är lite av två olika sätt att se på teologin. Den systematiska teologin handlar om att systematisera (duh!) teologin i trossatser. Att rubrikätta "ämnena" inom Bibeln, så att säga. Medan exegetiken alltså arbetar med texterna, i den ordning de står.

Avgränsning och val av Bibeltexter

Ett av problemen i den "teologiska" debatt som förts, rörande HB TQ-frågor, är bristen på riktiga Bibelhänvisningar och djupare, teologiska argument. Dessvärre på båda sidor.

När jag i detta arbete väljer att bemöta en del av de texter som ofta används mot homo- och/eller bisexuella, transsexuella eller på andra sätt queera människor är det för att jag ser både hur den dåliga hermeneutiken skadar människor och för att lyfta det faktum att detta är texter mina meningsmotståndare tillåter sig ha egna tolkningsnycklar till. I just det här fallet gäller inte längre de teologiska verktyg som vi annars är överens om, tycks det.

Men.

Jag inser att det går att bygga teologiska argument på andra, fullt legitima sätt, som leder fram till andra slutsatser än dem jag själv kommit fram till. Jag väljer alltså att bemöta det jag tycker är en felaktig användning av texterna – bibelbruket – utan att ta hänsyn till varje annat argument som finns.

Vidare är de delar i vilka jag själv konstuerar teologi, eller redogör för det jag personligen kommit fram till, inte heller en fullständig lista över argument. Det är tvärt om några få, för mig personligen tungt vägande, argument för den teologi jag har och företräder.

Systematisk teologi – några utgångspunkter

Om vi ytterst schematiskt ska sammanfatta hela Bibeln i två meningar kan man säga att **Gamla Testamentets skrifter handlar om Guds handlande med *Folket*, medan Nya Testamentets skrifter handlar om Guds *Rike*.**

I ändarna på den berättelsen – Skapelseberättelsen och Uppenbarelseboken – talas om en tid då allt skapat *var gott*, och en där allt ska bli gott igen.

Mellan dessa ändpunkter lever vi alla under Fallets konsekvenser. Hela världen. Och allt väntar och längtar till upprättelsen vid den nya tidsålderns början, då Guds Rike är fullkomligt etablerat.

De här tre punkterna måste betraktas som en slags Systematiskt Teologisk prolegomena – saker vi har klart för oss, innan vi börjar tala om resten. Inget av detta är rimligen kontroversiellt, för någon teolog.

Men detta, mycket enkla, perspektiv förefaller trots allt svårt att bibehålla för de som hävdar att Bibeln lär att HBTQ är synd. Både i den mer moraliska bemärkelsen – att den som identifierar sig med HBTQ (eller andra bokstäver i alfabetet) – valt det, mot Guds vilja, eller i den mer öppna hållningen att synd är att "missa målet". Det går nämligen inte att göra utan att göra våld på de här tre teserna.

Problemet med Lagens ställning för Kristna

När människor hänvisar till texterna i Pentateuken (och oftast i de här sammanhangen Skapelseberättelsen i 1 Mos, samt 3 Mos 18:22) så är texternas ställning för den kristne inte alltid solklar.

Lagen – Pentateuken – är de viktigaste böckerna för det judiska Folket. De lagar som förekommer här ges av Gud för att skilja ut Hans egendomsfolk, från andra folk på Jorden.

Men i Nya Testamentet predikar inte Jesus att människor ska återvända till Lagen så att Gud kan välsigna *Folket*. I stället talar Han om *Guds Rike*, där människor från varje land under himlen får bli medborgare. **Apostlagärningarnas kapitel 10 t o m 15 tar upp frågan om huruvida icke-judar behöver följa Lagen och bli judar först, innan de kan bli medborgare i Riket, men apostlamötet i Jerusalem kommer fram till att det behöver de inte.**²

På varje ställe där Lagen nämns av Paulus gör han en poäng av att icke-judar står utanför Lagen - men i Kristus. Galaterbrevet, som är hans stora kommentar till Lagen, konstaterar "Nu är ingen längre

---

² Någon kommer här invända att ett bud mot "otukt" kvarstår och hävda att homosexualitet måste ses som just detta. Det är dock svårt att exegetiskt göra den poängen. Det ord som används är "porneo" och det används inte om homosexualitet. (Är det korta svaret. Det kommer mer i exegetik-delen av dokumentet, stycket om 1 Kor 6:9)

jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus.”³ Kristus har rivit varje mur mellan människor som håller Lagen och de som inte håller Lagen.

Lagens bud mot (manlig) homosexualitet

Folket är, enligt Guds Förbund, Abrahams ättlingar. Gud lovade Abraham att hans ättlingar skulle bli ett stort folk. Och Lagen måste ses mot bakgrund av det löftet. Också buden om vilka sexuella relationer som inte är tillåtna. (3 Mos 18:6-33)

De första lagarna om otillåtna sexuella relationer, v 6-18, reglerar sex mellan släktingar. Här handlar det om genetik och arvsrätt. **Här handlar allt om lagar kring oönskad avkomma.**

Dessa lagar följs, från v19 till v21 av lagar kring kultisk renhet.

Och slutligen v22-23 som handlar om homosexualitet och tidelag. **Lagar om sexuella relationer som inte kan ge avkomma.**

Buden mot sex som inte kan ge avkomma måste ses i relation till Folket. Först då blir de förståeliga. Hör du till ett folk som skall bli talrikt som stjärnorna⁴, enligt löftet till Abraham, så måste varje medveten sexuell handling som inte potentiellt kan leda till avkomma som ses som ett förräderi mot Guds plan.

Skapelseberättelsen som heteronormativ?

Vissa menar att, då Gud skapade människan ”till man och kvinna”⁵ samt att ”det var mycket gott”⁶ att det är just heterosexualitet som är Guds plan för mänskligheten.

Men den tesen bygger på ett tankefel. Nämligen att heterosexualitet skulle vara en mindre fallen sexualitet än andra.

Faktum är att ingen av oss har upplevt en icke-fallen sexualitet.⁷

---

³ Gal 3:28

⁴ 1 Mos 15:5

⁵ 1 Mos 1:28

⁶ 1 Mos 1:31

⁷ Lästips: Gushee, David P. (2015). *Changing Our Mind, second edition: A call from America's leading evangelical ethics scholar for full acceptance of LGBT Christians in the Church*. David Crumm Media, LLC. Kindle Edition. Kap 14 & 15.

Det andra ”problemet” med texten är att trots att den befinner sig inom Pentateuken är det väldigt tydligt inte en lagtext. Människor som ser Guds välsignelse att de ska vara ”fruktsamma och uppfylla jorden”⁸ som just ett bud, måste rimligen också tillmäta fortsättningen samma tyngd – en vegansk livsstil.⁹

Men rimligare är att inte alls läsa berättelsen som *normativ*, utan *deskriptiv*.

Vi kan inte, på något sätt, ta oss tillbaka till tiden före Fallet. Därför blir det svårt att bygga etisk norm av Skapelsen före Fallet. Vi är fördärvade, som skapelse, idag. Alla i behov av upprättelse. På alla sätt. (Också vår sexualitet, oavsett hur den ter sig). Ett mer fruktsamt sätt att ta sig framåt här är i stället att bygga sin etiska norm (och teologi) på Jesus som förkunnade att Riket har kommit. Att ta reda på hur Riket ser ut, vilka värderingar som Riket står för och vad en omvändelse till Kristus innebär.

Gudsbild – Mångfald eller monolitisk skapelse?

Vid en alltför stark betoning av ”Man och Kvinna” som normativ, löper vi också risken att missa en annan aspekt av berättelsen.

Gud tycks i 1 Mos kap 1 och 2 skapa en mångfald av arter och varianter. Av allt. Nästan allt står i plural – fiskar, fåglar, etc.

När mänskligheten skapas, gör Gud det förvisso i en person – Adam. Hela mänskligheten kommer ur honom, även Eva. Men Människan, alltså inte en eller två människor, skapades till Guds avbild. Samma Gud som uppvisar kreativitet och fantasi i allt Han skapar, oändliga nya former och arter och varianter – nya arter av djur, växter, nya planeter och stjärnor, nya färger och former på människor...

... är det rimligt att den Guden skapar just binära kön och enbart en enda sexualitet? Att alla variationer – kromosomer, könskörtlar, hormoner, etc utanför det binära ”man” eller ”kvinna” inte skulle vara skapade av Gud? Att varje sexualitet vid sidan av heterosexualitet inte skulle vara skapad av Gud? Vem annars kan skapa med sådan mångfald?

Och vad gör vi med de människor vars biologi, identitet, sexualitet inte faller inom denna binära eller monoläggning?

Mitt personliga, teologiska, val har varit att här tro på en Skapande Gud, som fortsätter att skapa. Alternativet att hålla fast vid Genesis 1 & 2 som heteronormativ text, blir i så fall att förkasta att Gud skulle fortsatt skapa nya varianter i sin skapelse. (Det är för övrigt en ännu mer problematisk inställning för de kreationister som menar att de första kapitlen i 1 Mos måste läsas historiskt.)

---

⁸ 1 Mos 1:28

⁹ 1 Mos 1:29

Systematisk teologi - några slutsatser

Det är omöjligt att hålla med om de prolegomena som anges ovan och samtidigt mena att homosexualitet är en synd, eller emot en given skapelseordning.

Det är tydligt att det Gammaltestamentliga lagbudet inte är tillämpligt för kristna med en icke-judisk bakgrund. Budet finns där för att beskydda idén om Folket och dess tillväxt.

Det är vidare tydligt att det för etisk vägledning är visare att titta framåt i Frälsningshistorien - mot Upprättelsen och Guds Rike, än bakåt, mot 1 Mos kap 1-2. Vi är, alla, fördärvade till vår natur och ingen sexuell läggning är opåverkad av Fallet.

Det är naturligtvis möjligt att tro på en Gud som skapat allt, en gång i tiden, men som sedan tagit sin hand från skapelsen och därmed se alla variationer som resultat av Fallet. Saker som hårfärg, kroppstyp, ögonfärg, hudfärg och så vidare – men är det verkligen rimligt att se det som ett uttryck för Fallet? Kommer vi alla ha samma kroppstyp, hudfärg, hårfärg, ögonfärg när vi går in i Guds Rike då det fullkomnats? Och vad gör en sådan syn – att alla variationer i själva verket är avvikelser från Guds skapelse – med vår människosyn i stort?

Jag inser att jag gör ett teologiskt val när jag väljer att tro att Gud i stället fortsätter att skapa och att en mångfald i färg, form och funktion också kan väntas inom alla livets områden i så fall. Andra kan komma fram till andra slutsatser, men får i så fall också ta de teologiska konsekvenserna av det.

När vi närmar oss Bibelns texter gör vi gott i att fundera lite över en metodfråga när vi skapar vår dogmatik. Läser vi Nya Testamentet i ljuset av Gamla Testamentet, eller tvärtom?

Genom hela den kristna historien, från Paulus och framåt, har själva processen varit att läsa Gamla Testamentets texter med kunskapen om vad Jesus gjorde i sin död och uppståndelse. I och med denna oerhörda händelse ändras reglerna totalt och Gud har nu inte längre ett utsett Förbundsfolk, utan Guds välsignelser och Goda Nyheter gäller hela mänskligheten.

Frågorna i den unga kristenheten blev om alla kristna först måste bli judar, innan de kunde förstå Messias. Men redan vid apostlamötet i Jerusalem konstateras att så inte är fallet. De kunde rent av bli kristna utan att veta ens något om Gamla Testamentets texter.

Genom hela kyrkohistorien sedan dess har vi läst GT, så att säga, genom NT. Vi har haft NT's förståelse av texterna i GT.

Frågan är då – om texterna som används ur GT för att fördöma homosexualitet inte citeras eller refereras till i NT – är det riktigt att bygga någon stark dogmatisk uppfattning i frågan?

Om Jesus, som är Ordet personifierat, inte ens nämner homosexualitet i en bisats – är det rimligt att hävda att det finns en "Klassisk kristen syn" som fördömer homosexualitet?

Exegetiskt arbete

Urval av texter

Urvalet av texter som handlar om homosexualitet (eller samkönade "sexuella handlingar", för den som vill göra skillnad mellan läggning och handling) är inte jättestort i Bibeln. De textsammanhang som ofta refererats till är:

1 Mos 1:27 "Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade Han dem." samt Jesus citat av texten i Matt 19:1-12.

1 Mos 19:1-9 – berättelsen om Sodom

3 Mos 18:22 (20:13) "Du får inte ligga med en man som man ligger med en kvinna; det är något avskyvärt."

Rom 1:26-27 "Därför utlämnade Gud dem åt förnedrande lidelser. Kvinnorna bytte ut det naturliga umgänget mot ett onaturligt, likaså övergav männen det naturliga umgänget med kvinnorna och upptändes av begär till varandra, så att män bedrev otukt med män. Därmed drog de själva på sig det rätta straffet för sin villfarelse."

1 Kor 6:9 "Har ni glömt att ingen orättfärdig skall få arva Guds rike? Låt inte bedra er. Inga otuktiga eller avgudadyrkare eller horkarlar eller män som ligger med andra män,"

1 Tim 1:10 "för otuktiga och män som ligger med män, för människorövare, lögnare och menedare och allt annat som strider mot den sunda läran."

Innan jag går in på en exeges av varje enskild text här finns några korta betraktelser att göra.

För det första så är själva mängden texter otroligt liten. Den är i själva verket så liten att det finns fler texter om korrekt hårlängd mellan Bibelns pärmar. Det betyder inte med nödvändighet att frågan är *oviktig*. Men det betyder att frågan är *perifer*. Vi måste ändå, på något sätt, försöka skilja mellan vad som är Förgrund och Bakgrund i Bibelns budskap.

För det andra så är flera av "texterna" ovan enbart en enskild vers ur en text. Det är exegetens uppgift att läsa dessa verser i sitt sammanhang, för att först ta reda på vad det sammanfattade budskapet är, innan man går ner på en vers-för-vers-förståelse av texten.

För det tredje är samtliga texter tagna från texter som *inte* är centrala för en förståelse av Kristendomens kärna. Vad jag menar med det är att om man lyfte ur dessa texter ur Bibeltextern, skulle det inte märkas på någon enskild lära. ("Reduktiv analys", en del i Redaktionskritik. Se gärna

kapitel 8 "Biblical Exegesis – a Beginner's Handbook."¹⁰) Det är värt att notera att ingen av texterna är ur Evangelierna. Ingen av texterna citeras eller antyds i de trosbekännelser som använts av Kyrkan, genom tiderna.

Det är anmärkningsvärt att somliga debattörer tvärsäkert menar att "Gamla och Nya Testamentets skrifter visar entydigt..." på någonting alls, utifrån detta lätt konstaterade faktum.

Det finns ingen annan teologisk fråga, vare sig central eller perifer, som vi så ofta underbygger med så litet skriftstöd. När vi talar om en handfull verser och *en* längre text, skulle vilket annat teologiskt ställningstagande som helst hamna ute i "spekulativt"-marginalen.

Detta sagt innan vi går in i de enskilda texterna.

Exeges av 1 Mos 1:27 samt Matt 19:1-12

"Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade Han dem."

"När Jesus hade avslutat detta tal bröt han upp från Galileen och kom in i Judeen på andra sidan Jordan. Stora folkskaror följde honom dit, och där botade han dem. Några fariseer kom fram till honom för att sätta honom på prov och frågade: 'Är det tillåtet för en man att skilja sig från sin hustru av vilken anledning som helst?' Han svarade: 'Har ni inte läst att Skaparen från början gjorde dem till man och kvinna?' Och han fortsatte: 'Därför skall en man lämna sin far och sin mor för att leva med sin hustru, och de två skall bli ett. De är inte längre två utan ett. Vad Gud har fogat samman får människan alltså inte skilja åt.' De frågade: 'Varför har i så fall Mose bestämt att mannen skall skriva ett skilsmässobrev för att skilja sig?' Han svarade: 'Därför att ni är så förstockade tillät Mose er att skiljas från era hustrur, men från början var det inte så. Jag säger er att den som skiljer sig från sin hustru av annat skäl än otukt och gifter om sig, han är en äktenskapsbrytare.'

Lärjungarna sade: 'Om mannens ställning till hustrun är sådan är det bäst att inte gifta sig.' Han svarade: 'Alla kan inte tillägna sig detta, utan bara de som har fått den gåvan. Det finns sådana som är utan kön från födseln och sådana som av människor har berövats sitt kön och sådana som själva har gjort sig könlösa för himmelrikets skull. Den som kan må tillägna sig detta.'"

---

¹⁰ Hayes, John H. Carl R Holladay. (2007). *Biblical Exegesis – A Beginner's Guide (third edition)*. Louisville, Kentucky : Westminster John Knox Press

Problemet med att använda Skapelseberättelsen normerande är först och främst att texten inte är skriven för att vara normerande. Det tas upp mer i detalj i den Systematisk-teologiska delen av det här arbetet.

Det finns dock ytterligare en invändning och det är att i Församlingen, som ett tecken på Guds Rike, finns inte skillnaden mellan män och kvinnor. Gal 3:28 säger i stället att alla gränser mellan människor, i Kristus, suddats ut.

”Nu är ingen längre jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus.”

När någon teolog alltså vill peka på Skapelsen och säga ”Men det var tänkt, från början, att vi skulle vara Män och Kvinnor”, säger i stället den som ser genom Kristus på GT att, ”Nej. Det var tänkt att vi skulle vara Människor”. Upprättandet av Människligheten, i Kristus, ställer saker som biologi, härkomst eller social status i bakgrunden, bakom Korset.

Men för det tredje handlar inte texten om sexualitet eller läggning eller liknande. Argumentet ”Homosexualitet (eller ”homosexuella handlingar”) är fel för att Gud tänkt att vi skulle vara Man och Kvinna” är egentligen ett retoriskt felslut. Även om Gud menar att vi skulle vara ”man och kvinna”, säger det inget om sexuell läggning eller ens mellanmänskliga relationer. Poängen i texten är ”människan är skapad till Guds avbild”, inte ”människan är skapad till att vara i ett heterosexuellt parförhållande”.

Texten om skilsmässa, Matteus 19:1-12 kommer i ett sammanhang i Matteusevangeliets handling då Jesus lämnat sin hembygd, Galliléén, för sin sista resa till Jerusalem och påskfirandet där. Jesus har precis innan, nära sin hemstad, hållit ett långt förmanande tal till sina lärjungar om förlåtelse och lärjungarnas ställning inför varandra och världen i stort. När han nu går in i Judéen konfronteras han direkt av företrädare för Fariséerna, en slags judisk ”väckelserörelse” av främst lekmän, men vars inställning var att Lagens bud måste hållas, till varje pris, för att Gud skulle beskydda sitt folk. Det var, i deras ögon, oförmågan att hålla Lagens bud som lett till att landet gång på gång blivit invaderat.

Texten om skilsmässa, är alltså väldigt tydligt en fråga om Lagens auktoritet. Och ett direkt konfronterande av Jesu ställning som lärare. Jesus hänvisar direkt i situationen både till den erforderliga lagtexten, men också till det större sammanhanget - varför lagtexten kom till.

Texten finns med som en vanligt vald text vid vigslar (verserna 4 - 6), samt har återkommit som en ”clobbering text”¹¹ i debatter kring homosexualitet bland vissa kristna.

Jesus förklarar här innehållet i och uppkomsten av 5 Mos kap 23-24.

---

¹¹ Själva begreppet ”Clobber verses” lånar jag av David P Gushee. Han använder begreppet på texter, utryckta ur sitt sammanhang, för att angripa sin motståndare. Se, exempelvis (Gushee 2015:54-58)

De 12 versarna ur Matteus 19 ingår inte, utan vidare, i ett större tematiskt sammanhang, bortanför inställningen till Lagen. Lyfter man bort versarna ur den kringliggande texten, som ett redaktionskritiskt verktyg, försvinner hela sammanhanget, inte enbart ett argument ur ett större samtal.¹² Texten kommer alltså *inte* i ett sammanhang rörande relationer, äktenskap eller liknande som hjälper läsaren att förstå eller nyansera meningen här.

I texten förklarar Jesus budet om skilsmässa som uppkommet för människornas hjärtans hårdhets skull. Jesus pekar på att Lagen faktiskt kommit till för att reglera hur ont en man kan göra en kvinna som är i beroendeställning. Men "från början var det inte så". Man och kvinna var skapade för ömsesidighet. Jämlika. **Det fanns *inga lagar som reglerade det, för det behövdes inte.***

Lärjungarna (!) utbrister då "Om mannens ställning till hustrun är sådan är det bäst att inte gifta sig". (I parallelltexten i Markus 10:1-12 frågar i stället lärjungarna om de uppfattat Jesus korrekt och han upprepar sig.) Jesu inställning att det enbart är på grund av otukt (eller snarare "μη ἐπι πορνεία" alltså ett begrepp som också handlar om trohet i ett bredare perspektiv - se exempelvis Hos 1:2 LXX) som en skilsmässa kan vara giltig är alltså chockerande onormal. Även om Jesus använder ett ord för otrohet med tydliga sexuella konnotationer - πορνεία - i stället för exempelvis μοιχεία (oftast översatt "äktenskapsbrott") - är själva poängen i texten att en kvinna får inte lämnas utan försörjning av sin man. Det är ett enormt brott med en patriarkal norm, som i det närmaste betraktar kvinnan som mannens ägodel, åtminstone i juridisk mening.

Som svar till lärjungarnas - gissningsvis förfärade - utrop fortsätter Jesus "Alla kan inte tillägna sig detta utan bara de som har fått den gåvan." Han fortsätter med en kort utläggning med olika exempel på män som inte *kan* gifta sig eller vara otrogna, för att de helt enkelt är eunucker från födseln, att de kastrerats, eller gjort sig själva till eunucker för himmelrikets skull. (Grundtexten använder genomgående just εὐνοῦχοι, där Bibel 2000 anger "utan kön", "berövats sitt kön" och "själva gjort sig könlösa") Sedan avslutar han hela talet med "Den som kan må tillägna sig detta."

I den sexuella värdehierarki som Jesus och Hans lärjungar var en del i, är det förvisso mycket som känns igen från vår egen tid - den förstärkta, "goda" eller "bättre" sexualiteten är den heterosexuella, monogama.¹³ Men i Jesu tid också tydligt inom äktenskapet, med barnalstring som tydligt mål. Jesus tycks ha detta tydligt för ögonen och hans lärjungar hade det helt tydligt när han börjar tala om eunucker - helt enkelt sådana som inte, av ett skäl eller annat, kan gifta sig. Alltså skaffa barn. Eller idka könsumgänge.

Hans lyftande av dessa - människor som stympats eller valt att leva "könlöst" som någon slags goda exempel går tvärt emot den förmodade Skapelseordning som åhörarna antog att Jesus talade om och som sedan också förstärks i Lagen (5 Mos 23 - 24, samma text som sedan handlar om skilsmässobrev) och går tvärt emot den literala läsningen av Lagen. Jesus verkar här i stället föreslå en sexuell värdehierarki där Trohet, oavsett vilken lott en blivit given när det gäller själva könsorganet och

---

¹² (Hayes 1987:101-110 "Redaction criticism") Den redaktionskritiska frågan "Varför finns den här texten här, i evangelietexten?" blir alltså rimligast besvarad med "Uppgörelsen med Fariséerna här är en upptakt till vad som sedan händer i Jerusalem".

¹³ För en koncis genomgång av skillnader mellan olika sexuella värdehierarkier och hur de är knutna till tid och rum och kultur se (Ambjörnsson 2006:92)

därmed könsumgänget, är överst. Till och med dem som Lagen förbannar och inte tillåter att de tas upp i Folket, bekräftas och lyfts här av Jesus som fullvärdiga i "Himmelriket". Apg 8:26 ff (texten om mötet med hovenucken) blir därmed en slags tematisk fortsättning på denna text. Skrift som uttolkar skrift.

I The Queer Bible Commentary konstaterar Thomas Bohache "[...]in his teaching on divorce (Matt. 19.3–9), Jesus counsels mutuality between a husband and wife, rather than affirming the traditional laws of divorce that favoured the husband."¹⁴ Bohache delar också synen att Jesu inkluderande av eunucker i "Himmelriket" (kontra Folket) är både att höja deras och kvinnors status, gentemot den literala läsningen av Lagen. (Guest et al 2006:507).

Läst med mer normkritiska glasögon blir alltså de första verserna i Matt 19 en text som ifrågasätter såväl könsmaktsordning och, menar jag, därmed också sexuella värdehierarkier, både där och då och här och nu. **Jesus pekar vidare mot en läsning av Lagen som är mer knuten till ett omsorgs- / rättviseperspektiv än en bokstavlig försanthållande av en enskild regel.**

Exeges av 1 Mos 19:1-9, berättelsen om Sodom

"På kvällen kom de två änglarna fram till Sodom. Lot satt vid stadsporten, och när han såg dem reste han sig och gick fram till dem och föll ner och hälsade med ansiktet mot marken. 'Jag är er tjänare', sade han. 'Ta in hos mig över natten, så får ni tvätta av era fötter, sedan kan ni fortsätta er färd i morgon bitti.' De svarade: 'Nej, vi övernattar här ute.' Men han bad dem så enträget att de till sist följde med honom hem. Där lagade han en festmåltid åt dem och bakade osyrat bröd, och de åt. Men innan de hade gått till sängs kom männen i staden, männen i Sodom, och omringade huset, både unga och gamla, alla utan undantag. De ropade till Lot: 'Var är männen som kom till dig i kväll? Skicka ut dem till oss, vi skall ligga med dem.' Lot gick ut i porten och stängde dörren bakom sig. 'Bröder', sade han, 'jag ber er, gör inte något så ont. Jag har två döttrar som ännu är orörda. Låt mig skicka ut dem till er, så kan ni göra med dem vad ni vill, bara ni inte gör något mot dessa män som har fått en tillflykt under mitt tak.' Men de ropade: 'Ur vägen med dig! Här kommer en främling och bor hos oss, och så gör han sig till domare över oss! Nu skall vi hantera dig värre än dem.' Och de trängde sig in på Lot och rusade fram för att slå in dörren."

Det torde framstå som tydligt, redan vid en ytlig genomläsning av texten, att den här händelsen inte handlar om sexuell läggning, utan handlar om våldtäkt. Något som, naturligtvis, alltid är avskryvärt. Oavsett sexuell läggning hos de inblandade.

---

¹⁴ (Guest et al 2006:508)

När Sodoms synd beskrivs på andra ställen i Bibeln, handlar det inte heller om det sexuella. Alls. I både GT och NT, när det refereras till händelsen handlar det i stället om att förhärda sitt hjärta, leva i materialism, självtillräcklighet, arrogans (Hes 16:48-49), att inte vara gästfri, utan snål (Matt 10:15).

Det här är helt enkelt inte en text som handlar om homosexualitet. Det fanns en tid då vi kallade homosexuella för "Sodomiter", men om vi använder den gamla principen att "Skrift skall med skrift uttolkas" så skulle vi aldrig ha gjort det. För övriga texter som nämner Sodom handlar inte om homosexualitet.

Exeges av Rom 1:26-27

"Därför utlämnade Gud dem åt förnedrande lidelser. Kvinnorna bytte ut det naturliga umgänget mot ett onaturligt, likaså övergav männen det naturliga umgänget med kvinnorna och upptändes av begär till varandra, så att män bedrev otukt med män. Därmed drog de själva på sig det rätta straffet för sin villfarelse."

Det här textstället är för övrigt det enda som (kanske) beskriver samkönat sex mellan kvinnor. "Det naturliga umgänget" kan i och för sig också, möjligen, faktiskt läsas som "i ett äktenskap". Alltså inte med nödvändighet homosexualitet. Men skriftstället är inte jättetydligt.

Problemet här är att Paulus faktiskt inte pratar om sexualitet i texten. Utan pratar om dem som tydligt dyrkar andra gudar och därför agerar som de gör. Hela stycket, från v 21b ff.

"Deras tankemöda ledde dem ingenstans, och deras oförståndiga hjärtan förmörkades. De ville gälla för visa men blev till dårar. De bytte ut den oförgängliga Gudens härlighet mot bilder av förgängliga människor, av fåglar, fyrfotadjur och kräldjur.

Därför lät Gud dem följa sina begär och utlämnade dem åt orenhet, så att de förnedrade sina kroppar med varandra. De bytte ut Guds sanning mot lögnen; de dyrkade och tjänade det skapade i stället för skaparen, som är välsignad i evighet, amen. Därför utlämnade Gud dem åt förnedrande lidelser. Kvinnorna bytte ut det naturliga umgänget mot ett onaturligt, likaså övergav männen det naturliga umgänget med kvinnorna och upptändes av begär till varandra, så att män bedrev otukt med män. Därmed drog de själva på sig det rätta straffet för sin villfarelse. Eftersom de föraktade kunskapen om Gud lät han dem hemfalla åt föraktliga tänkesätt så att de gjorde det som inte får göras, uppfyllda av allt slags orättfärdighet, elakhet, själviskhet och ondskas fulla av avund, blodtörst, stridslystnad, svek och illvilja. De skvallrar och baktalar. De föraktar Gud. De är fräcka, övermodiga och skrytsamma, uppfinningsrika i det onda, uppstudsiga mot sina föräldrar, tanklösa, trolösa, kärlekslösa, hjärtlösa. De vet vad Gud har bestämt: att alla som lever så förtjänar döden. Ändå är det just så de lever, ja än värre, de tycker det är bra när andra gör det."

Det finns ett litet ord – "därför" - i inledningen till stycket som vissa vill använda som argument mot homosexualitet.

Men det förefaller som om Paulus här faktiskt hänvisar till just tempelkulturer med tempelprostitution. "De" i texten "hänfaller" åt dessa handlingar "därför" att de bytt ut en sann Gudstillbedjan till en tillbedjan av olika avgudar i stället. Det som fördöms i stycket är *inte* homosexualitet, per definition, utan *avgudadyrkan*. Avgudadyrkan kan ta sig uttryck i tempelprostitution, men oavsett vilket är effekterna ödesdigra – orättfärdighet, elakhet, själviskhet, ondska, avund, blodtörst, stridslystnad... ja, listan fortsätter.

Ordet "därför" är således en hermeneutisk nyckel.

När Paulus fortsätter (i kapitel 2) handlar det om att inte döma andra, för att alla har tillhört denna fallna verklighet, som inte kände Gud. Hela den logiska bågen fortsätter fram till kapitel 3 och vers 20, där Paulus till sist förklarar att oavsett om vi är "greker" eller "judar" så är det Tron som gör oss rättfärdiga (v21 ff).¹⁵

Den exegetiska invändningen måste bli att för att läsa de här verserna som ett förbud mot homosexualitet eller samkönat sex, måste man plocka dem ur ett större sammanhang. Texten handlar om hur alla har syndat mot Gud, hedningar på sitt sätt, judarna på sitt sätt.

Men poängen är att oavsett hur synden sett ut – är rättfärdigheten i tron på Jesus. Inte något annat. (3:21 ff) Hela kapitel 3 handlar för övrigt om att de kristna som har en judisk bakgrund inte kan åberopa Lagen och därmed döma dem som kommit med en "grekisk" eller utom-judisk bakgrund.

Språklig exeges samt exeges av 1 Kor 6:9, 1 Tim 1:10

Det finns i alla språk ord, speciellt sammansatta, som inte motsvaras av dess partiklar. En "igelkott" är t ex inte en kotte sammansatt av iglar, engelskans "butterfly" har inget med vare sig "butter" eller "fly" att göra och så vidare.

När man sysslar med översättning av historiska texter uppkommer dessutom ytterligare ett problem – ord åldras och ändrar betydelse.

Det innebär att vi ibland inte med säkerhet kan säga vad ett enskilt ord faktiskt betyder. Emellanåt stöter en översättare på ett ord som, även om det är okänt, kan tolkas med hjälp av sammanhanget det står i. Ibland kan en översättare hitta spår i att se hur ordet används i andra, samtida skrifter.

Ett sådant översättningsmässigt problem är i **1 Kor 6:9** och **1 Tim 1:10** "ἀρσενοκοῖται" – arsenokoitai. Det är ett ord i plural. Det ordet är uppbyggt av delarna "arseno" – "man" och "koites" – "ligga (med)". En ordagrann översättning är alltså "manliggare".

Flera översättare väljer att översätta ordet "homosexuella" eller i någon översättning "män som ligger med män". Problemet med den översättningen, eller vilken som helst översättning över huvud

---

¹⁵ Alltså ytterligare en "Folket eller Riket"-text av Paulus.

taget av det ordet, är att det inte används någon annanstans. Vare sig av någon av Paulus' skrifter, några skrifter i GT eller NT eller några andra antika skrifter. Ordet "manliggare" är det som föreligger, men hur vet vi att det inte är en "butterfly" eller "igelkott", rent språkligt?

Annan samtida kristen litteratur – Didaché – listar vilka typer av sexuella relationer som är förbjudna:

Didaché, 2:1-2

. Δευτέρα δὲ ἐντολή τῆς διδασχῆς· 2. οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ παιδοφθορήσεις, οὐ πορνεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ μαγεύσεις, οὐ φαρμακεύσεις, οὐ φονεύσεις ἴκνον ἐν φθορᾷ, οὐδὲ γεννηθὲν ἀποκτενεῖς, οὐκ ἐπιθυμήσεις τὰ τοῦ πλησίον.

Det här är träningens andra regel:

2 Du ska inte mörda; du ska inte bryta äktenskap; du ska inte ligga med barn. Du ska inte missbruka din sexualitet. Du ska inte heller stjäla, syssla med magi eller blanda gift. Du ska inte mörda barn, oavsett om de är födda eller inte. Du ska inte ha begär till din nästas ägodelar ¹⁶

Som synes finns inget bud här mot samkönade, sexuella, vuxna relationer. Sex med barn förbjuds uttryckligen, sex utanför äktenskapet likaså. Vidare finns ordet "porneuseis", från "porneo", som Lignell och Hadin¹⁷ valt att översätta "missbruka sin sexualitet". Det är en rätt god översättning, då "porneo" handlar om att göra sin egen njutning till det viktigaste.

Men det finns alltså inga samtida bud i utombiblisk, kristen litteratur (heller) mot homosexuella relationer.

Det finns däremot bud mot relationer som innebär att utnyttja någon som står i beroendeställning till dig. Slavar, exempelvis. Och många nutida – även konservativa exegeter som Gordon Fee¹⁸ – menar att det är en troligare läsning av "arsenokoitai" ("manliggare" i plural). Det skulle i så fall kunna vara män som ligger med barn eller slavar (eller slavinnor).

Detta är *inte* den rykande pistolen, som till sist är mordvapnet mot en teologi där homosexualitet är synd. **Men det är ett konstaterande att ordet "arsenokoitai" faktiskt utgör ett översättningsmässigt problem.** Ordet används två gånger, båda gångerna av Paulus, men vi vet inte vad det betyder och det är inte solklara sammanhang, någon av gångerna. Texten i 1 Kor *kan* läsas med maktanalysglasögon. Det Paulus i så fall kritiserar är när kristna på olika sätt begår övergrepp, vid stöld, rån, våld, "arsenokoites" (vad det nu är) och när kristna drar varandra inför världsliga domstolar. Det är naturligtvis inte den enda möjliga läsningen, men det är *en* möjlig, annan läsning.

---

¹⁶ Herrström, Tobias Elof & Kristoffer Lignell (2010): "*Didaché 2010 – De tolv apostlarnas träning*". Göteborg : Kristen Underjord. Översättningen används också i den kommenterade "*Efter Kristus*", samma författare (2015), Varberg, Argument Förlag.

¹⁷ Tobias Hadin hette Herrström som ogift.

¹⁸ Fee, Gordon D. (2014). *The First Epistle to the Corinthians – Revised Edition. (The New International Commentary on the New Testament)*. Cambridge : Eerdmans. s 268-269. (1 ed 1987).

1 Kor 6:9 – fallet som visar att "porneo" inte är homosexualitet

I 1 Kor 6:9 – ett av få ställen där ordet arsenokoitai finns, och där översätts med "homosexuella", eller "män som ligger med män", finns också ordet "porneia" – otukt. Om homosexualitet, som vi känner den idag, alltså skulle räknats in i budet mot "otukt", i Apg 15, varför väljer här Paulus i 1 Kor att använda ett annat ord?

Och vilket är rätt? Är det "porneia" som inkluderar homosexualitet, eller är det "arsenokoites" som betyder det? Om "porneia" – vad betyder i så fall "arsenokoites"?

Jag tänker inte försöka språkligt exegetiskt försöka lösa det problemet för mina meningsmotståndare, men tänker i alla fall påpeka det. Det här är ett översättningsmässigt problem som måste adresseras.

Sammanfattande avslutning

Min personliga uppfattning i frågan om huruvida homosexualitet, eller "homosexuella handlingar", är synd är att det inte kan vara det. De texter som man använder för att stödja en uppfattning om att det är synd är för få, några av dessa är av *genrer som inte är normativa* utan deskriptiva, någon *handlar inte om homosexualitet* utan våld, någon *annan handlar inte om homosexualitet* utan om avgudadyrkan, någon *handlar inte om sexualitet alls* utan om skilsmässa, ytterligare andra är *svåröversatta*.

Det underlättar inte, för den som vill bygga argument för att homosexualitet är synd eller för att äktenskap är mellan "en man och en kvinna" att man måste använda texter som kan vara mot homosexuella relationer, men där samma text är för bigami, exempelvis. Rimligen kan vi inte läsa samma textsammanhang med två olika glasögon. Hela sammanhanget måste i så fall tillämpas.

Men här vill jag understryka det största exegetiska problemet – antalet texter som används är helt enkelt för små och få. De är perifera för någon som helst förståelse av Kristen tro. Ja, faktiskt är texterna så små och få att de måste räknas också som perifera i de större texter de är tagna. De kan helt enkelt inte tillämpas för att bygga en koherent, eller i alla fall renhårig, teologi rörande sexualitet, relationer, äktenskap eller något annat.

Men framför allt blir det svårt att få att gå ihop i den Systematiska teologin. Den som vill ge sig in och skapa en dogmatik kring de här frågorna måste medvetet välja att hävda att Lagen gäller över Tron som rättfärdiggörande.

Men det finns ytterligare en viktig poäng att göra här.

Den viktiga poängen om människosyn och bemötande

Oavsett vilken slutsats vi slutligen kommer fram till, om homosexuella är syndare eller inte (eller om "homosexuella handlingar" är synd eller inte), finns fortfarande ett viktigt pastoralteologiskt perspektiv.

Hur behandlar vi människor?

Inom den lilla del av den evangelikala-karismatiska delen av den protestantiska kyrkofamiljen av kristenheten (en förhållandevis liten grupp, således, det medges) har vi sett olika program som riktar sig till att omvända homosexuella till ett heterosexuellt liv.

Jag ska inte här gå in på exakt vilka skador detta gjort i enskildas liv.¹⁹

Men jag vill fråga efter ett konsekvent synsätt här. Hur väljer vi vilka "synder" i så fall, som vi kan försöka "bota" eller få folk att "omvända sig" från via den här typen av program? Ser vi "conversion camps" för rika som inte delar med sig till fattiga? (De är, enligt Hesekiel, just "Sodomiter"...) Ser vi några program riktade mot dem av oss som inte är gästfria eller är hårdhjärtade? Dem som inte älskar sin nästa som sig själv – ett av de två bud som "hela Lagen och Profeterna" hänger på, enligt Jesus?

Till slut måste vår pastoral omsorg handla om att bemöta alla med acceptans. Att sluta dela upp det enda stora "vi" som Gud genom Jesus har skapat, i ett "vi" och ett "dem".

---

¹⁹ VanderWal-Gritter, Wendy. (2014). *Generous Spaciousness – Responding to Gay Christians in the Church*. Grand Rapids : Brazopress / Baker Publishing Group.

Om Ex-gay ministries och hur det inte fungerar. Hela boken handlar om hur Vanderwal-Gritter och senare hela New Direction i Canada ändrade inställning i hur man skulle behandla HBTQ. New Direction var medlem i Exodus International-nätverket, som senare la ned hela sin verksamhet 2013 och publikt bad alla de kommit i kontakt med under tidigare fem decennier om förlåtelse för hur de behandlats.

Litteratur

Fee, Gordon D. (2014). *The First Epistle to the Corinthians – Revised Edition. (The New International Commentary on the New Testament)*. Cambridge : Eerdmans.

Guest, Deryn, Robert E. Goss, Mona West and Thomas Bohache. (2006). *The Queer Bible Commentary*. London : SCM Press.

Gushee, David P. (2015). *Changing Our Mind, second edition: A call from America's leading evangelical ethics scholar for full acceptance of LGBT Christians in the Church* . David Crumm Media, LLC. Kindle Edition

Hayes, John H. Carl R Holladay. (2007). *Biblical Exegesis – A Beginner's Guide (third edition)*. Louisville, Kentucky : Westminster John Knox Press.

Herrström, Tobias Elof & Kristoffer Lignell (2010): "*Didaché 2010 – De tolv apostlarnas träning*". Göteborg : Kristen Underjord. Översättningen används också i den kommenterade "*Efter Kristus*", samma författare (2015), Varberg, Argument Förlag.

VanderWal-Gritter, Wendy. (2014). *Generous Spaciousness – Responding to Gay Christians in the Church*. Grand Rapids : Brazopress / Baker Publishing Group.